amgueddfa cymru
national museum wales

Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru

Gwybodaeth gefndir

Saif Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru ar gyrion pellaf yr Ymerodraeth Rufeinig.

Yn 75 OC, adeiladodd y Rhufeiniaid gaer yng Nghaerllion a bu'n gwarchod yr ardal am dros 200 o flynyddoedd. Mae Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru yn sefyll yng nghanol olion y gaer Rufeinig hynafol hon.

Dim ond tair caer barhaol a godwyd gan y Rhufeiniaid ym Mhrydain, a Chaerllion oedd un ohonynt. Roedd dros 5,000 o filwyr yn byw mewn barics yno. Mae olion y barics i'w gweld heddiw, ynghyd ag amffitheatr a baddondai Rhufeinig.

Codwyd yr amgueddfa wreiddiol yma ym 1850, felly mae'n un o amgueddfeydd hynaf Prydain. Yng Nghaerllion heddiw, cewch ddysgu pam oedd byddin y Rhufeiniaid gymaint i'w hofni, a sut y gwnaethant newid ein bywydau.

Beth welwn ni yno?

Mae Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru yn adrodd stori'r Rhufeiniaid yn goresgyn ac yn meddiannu de-ddwyrain Cymru. Yn yr orielau, cewch gipolwg ar fywyd bob dydd milwyr Caerllion a thrigolion eraill yr ardal.

Mae'r orielau'n llawn eitemau sy'n dangos sut oedd pobl yn byw, yn ymladd, yn addoli ac yn marw tua 2,000 o flynyddoedd yn ôl. Yn ogystal â'r orielau, mae Gardd Rufeinig hardd yr Amgueddfa'n wledd i'r synhwyrau.

Mae ystafell farics maint lawn yn rhoi cyfle i ymwelwyr gael blas ar fywyd milwr trwy wisgo arfwisg.

Yn ogystal â'r Amgueddfa, mae nifer o safleoedd gan Cadw yng Nghaerllion, gan gynnwys amffitheatr, baddondai Rhufeinig a'r unig farics Rhufeinig yn Ewrop sydd ar agor i'r cyhoedd.

Pa stori ydym ni'n ei hadrodd?

Mae Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru'n adrodd stori'r Rhufeiniaid yn goresgyn ac yn meddiannu de-ddwyrain Cymru, a bywyd bob dydd trigolion yr ardal.

Bywyd bob dydd:

Mae'r eitemau sydd i'w gweld yn yr orielau'n rhoi cipolwg i ni ar fywyd yn y cyfnod pan oedd y Rhufeiniaid yn meddiannu'r ardal. Mae pethau fel padelli ffrio a llestri gwin yn rhoi syniad i ni o'r math o fwyd a diod yr oedd y bobl yn eu mwynhau. Roedd gwin, olew olewydd a saws pysgod yn cael eu mewnforio o bob rhan o'r Ymerodraeth Rufeinig i Gaerllion.

Mae pethau fel pecynnau glanhau a dis yn rhoi golwg i ni ar fywyd y Rhufeiniaid. Roedd Baddondai Rhufeinig yn lle poblogaidd iawn, nid dim ond i ymolchi, ond i chwarae gemau gyda ffrindiau.

Bywyd milwrol:

Bu milwyr Rhufeinig yn byw yng Nghaerllion am bron i 200 o flynyddoedd, rhwng 75 OC a 287 OC. Ar ei anterth, roedd 5,000 o filwyr yn byw yn y barics yng Nghaerllion.

Dewch i weld y modelau maint llawn o filwyr Rhufeinig, gyda'u harfwisgoedd a'u harfau. Mae rhai enghreifftiau o'u harfau i'w gweld yn y casys arddangos yn yr orielau. Mae'r rhain yn cynnwys cetilau neu bigogyrau, sef arf a ddefnyddid i drywanu traed y gelyn a'u ceffylau wrth iddynt agosáu.

Roedd arfau ac arfwisgoedd yn bwysig iawn i'r fyddin Rufeinig. Heb eu harfwisgoedd a'u harfau effeithiol, ni fyddent wedi llwyddo cystal i greu'r Ymerodraeth Rufeinig.

Mae ystafell farics maint lawn wedi'i hail-greu i roi blas ar fywyd milwr Rhufeinig yng Nghaerllion.

Crefydd a Chladdu:

Roedd crefydd y Rhufeiniaid yn wahanol iawn i lawer o'r crefyddau sydd gan bobl heddiw. Roedd y Rhufeiniaid yn addoli llawer o dduwiau ac yn disgwyl iddynt eu gwarchod. Yn yr Amgueddfa, cewch weld allorfaen i'r dduwies Rufeinig Salus, duwies iechyd, ond roedd ganddynt dduwiau rhyfel, cariad, cyfoeth a llawer mwy.

Roedd Rhufeiniaid a fu farw yng Nghaerllion yn cael eu claddu tu allan i'r gaer. Roedd rhai'n cael eu claddu gydag eitemau yn yr arch, yn y gred y byddent yn mynd â nhw i'r byd nesaf gyda nhw. Yn yr Amgueddfa, fe welwch arch yn cynnwys sgerbwd dyn o'r ail ganrif neu ddechrau'r drydedd.

Yr Ardd:

Mae Gardd Rufeinig yn yr Amgueddfa. Roedd y Rhufeiniaid yn plannu ffrwythau, llysiau a pherlysiau i'w bwyta a'u defnyddio fel meddyginiaethau. Roedd llawer o blanhigion yn cael eu defnyddio at ddibenion crefyddol hefyd.

Roedd y Rhufeiniaid ymhlith y bobl gyntaf i ddefnyddio gerddi at ddibenion addurnol, at ddibenion ymlacio a mwynhau eu hunain. Mae'r Ardd Rufeinig yng Nghaerllion yn cynnwys tricliniwm – lle i fwyta yn yr awyr agored.

Safleoedd Cadw:

Fyddai ymweliad â Chaerllion ddim yn gyflawn heb weld rhai o'r olion Rhufeinig eraill yn y pentref. Mae'r rhain yn cynnwys yr amffitheatr Rufeinig fwyaf cyflawn ym Mhrydain, olion yr unig farics Rhufeinig yn Ewrop sydd ar agor i'r cyhoedd a'r baddondai Rhufeinig.

Am ragor o wybodaeth, ewch i
www.amgueddfacymru.ac.uk/rufeinig/addysg